

Коли суддя окружного суду містечка Башти прийшов додому на обід, зустріла його сердита жінка.

— Ну, уяви собі — сказала вона — ця Ганка є просто неможлива. Або б'є посуду, або щось губить, ніщо її не держиться. Сьогодні знову пропав дріт зі стриху.

— Дріт? — здивувався суддя. — Який дріт, Вандочко?

— Який дріт, який дріт! — з докором повторяла пані Ванда. — Та ж дріт зі стриху, отой самий, яким ми хотіли обгородити городець навесну. Та ж його було 30 метрів. І вкрали. Ні, таки рішуче треба буде звільнити Ганку. Вона нічого не допильнує.

Суддя мовчки скинув плащ і, обтираючи хусточкою окуляри, на яких тремтіли краплинки дощу, ввійшов у кімнату.

— Воно справді, — промиграв, — шкода дроту. Що ж то, стрих був не замкнений?

— А вже ж! — погодилася пані Ванда. — Ганка ніколи ніяких дверей не замикає. От, кара Божа з такою служницею.

— Ну, що ж, вкрали то вкрали! — сказав суддя, накладаючи окуляри. — Але пообідати треба, як думавш?

Пані Ванда підійшла до мисника, взяла звідтам мисочку з компотом і перенесла її на стіл, між тарілки.

— Може б ти ще перед обідом поладнав з Марковським, він у кухні чекає. І так ще нема Стася зі школи.

— Ага, правда! — нагадав собі суддя. — Сьогодні середа. Повернув назад у сімки й відчинив двері ліворуч. Зустріло його огрядне, товсте лице поліциста, який на його вид випрямився і став на позір.

— Доброго здоров'я! — хитнув головою суддя. — Ходіть до канцелярії. Ну, що ж, усе в порядку?

— В порядку, пане суддя.

Перейшли через сімки й праворуч увійшли в канцелярію. Суддя пішов до бюрка, на якому порозкладувані були різні записки й акти, розсунув їх, роблячи місце, сів за бюро й звернувся до поліциста, який витягнув з течки папери.

— Скільки везете?

— 170,000, пане суддя. Цукроварня висилає гроші поштою тому й стільки нагромадилося.

— Гарний гріш! — посміхнувся суддя, переглядаючи виказки й підписуючи їх. — Ще, мабуть, стільки не було?

— Не було, пане суддя. Найбільше дотепер конвоював я 93,000. Але 170,000 ще не було.

— Видно, покращало! Ну, от лише не втечіть з цими грішми! — зажартував суддя.

Поліцист добродушно всміхнувся.

— Якби я був неодруженим, то може б і скортіло, а тепер то вже жінка не дасть втекти.

— Мушу я це при нагоді сказати вашій жінці, що якби не вона, то хто зна, чи ви б холодної не закоштували! — посміхнувся суддя, даючи поліцистові підписані виказки. — Що?

— Що правда, пане суддя, то не гріх: жінка може і в пекло післати й до неба підняти.

— Свята правда! — погодився суддя і чомусь в цьому моменті в дзеркалі окуляр мигнула йому постать пані Ваиди й „кари божої“ — Ганки.

— Свята правда! — повторив і неначе чогось засоромився.

— Їдете вдвійку?

— Як звичайно, пане суддя, я з Павловським і шофер.

— Погана погода, авто відкрите, а в ліску вас ніч застукас. Може ще когось з собою візьміть. Небезпечно.

— Воно правда, погода собача. Але злодії знають, що ми конвоюємо гроші, тому й не спішаються, а політичні щось тепер присмирніли.

— Ей, ці політичні! — зідхнув суддя. — Не дають мені жити. Ще один процес не скінчився, а вже починається другий. Я так злодіїв не боюся, як політичних.

— Воно правда, пане суддя, їй Богу правда, політичні гірші від злодіїв, бо воно вмирати не боїться і вбити в нього не гріх.

— Раджу вам узяти ще когось з собою.

— Коли ж на поштовому авті навіть більше місця немає. І в трійку ледве помістимося.

— То хай попереду вас Пшибила на мотоциклі їде. Все ж таки безпечніше. Бо від дощу й дорога розкисла й темінь.

— Е, пане суддя, якось собі раду дамо. Нема чого боятися. Політичні дрімать, а зlodії за решіткою.

Суддя похитав головою.

— Щось не всі за решіткою, пане Марковський, от у мене сьогодні хтось дрiт украв.

— Дрiт? Який дрiт? — зацікавився поліцист.

— Грубий, металевий дрiт. Хотів городець обгородити навесну. Купив звій дроту, поклав на горище, ну і вкрали.

— А диви! — чудувався поліцист. — Навіть пана суддю не пошанували. Та ж треба шукати.

Суддя хитнув зневажливо головою.

— Пошукаєте пізніше, пошукаєте. Не така велика шкода!

— Ми знайдемо, напевне знайдемо, та де ж таке видане, пана суддю обкрадати.

— А що ж то я — не людина?

— Та воно правда! — замнявся поліцист і, щоб злагіднити сказане, додав:

— От і мене недавно обікрали. Хтось три курки вкрав. Якийсь безробітний, мабуть. Жінка з пересердя мало не плакала.

В окулярах судді знову мигнуло обличчя пані Ванди й чомусь причувся її голос. Швидко звернувся до поліциста й зажартував:

— А, може, то не безробітний вкрав, а політичний?

— Може й політичний! — попав у сумнів поліцист. — Хто його знає? Курка однаково смакує!

* * *

Поїхали таки у двійку. Пшибила поїхав мотоциклом з комісаром до поблизького містечка Сули, а один поліцист залишився на станиці.

Дорога була препогана. Авто переверталось у величезних ямах і щохвилини грязло в болоті. А тут надходила ніч. Під горою, яка вела в лісок, треба було таки стати й допомогти моторові, який важко сопів з перевтоми.

— Щоб лісок переїхати, а там дорога краща! — зідхнув шофер. Павловський поклав кріс на колінах і нічого не відповів. Нині в його брата іменини. Прийде з певністю Зонька, а його не буде ... — От собача служба! — процідив крізь зуби і з досадою плюнув перед себе.

Шофер з-під ока глянув на нього.

— Якщо так часто плюватимеш, то, поки доїдемо до міста затопиш мотор!

— А тобі що до того! Ти пильнуй шляху, а не мене! — відрізав гнівно Павловський і витягнув цигарки.

Але ніяк не міг закурити. Авто переверталось збоку на бік і кидало собою, мов у лихорадці.

Марковський глянув на небо. Було закрите чорними, густими хмарами, які, здавалося, осіли на верхів'ях дерев.

Віжджали в ліс. Спершу тут і там крізь рідкі ще дерева блимали світла в далеких хатах, а відтак і того не було видно. Шофер звільнив бігу, хоч дорога покращала. Вимостив її ліс своїм м'яким листям. Болото жвакало під широкими колесами авта, а з дерев падала мряка й окутувала авто сріблистим серпанком. Мотор заторохкотів сильніше, йому відповіли дерева, зашелестіли корчі. Два ясні рефлектори неначе шукали чогось по шляху.

З'їхали в долинку і поволі піднімалися під гору. Мряка густішала й кожне дерево здавалося велетом, що своїм костистим галуззям комусь то погрожує. Марковський підняв комір і засунув руки в кишені. Шофер байдуже глядів на шлях, тримаючи керму, а в Павловського зродилася рішуча постановка.

— Як лише приїду в місто, вип'ю! В першому кращому шинку! Вип'ю! Собача служба!

Авто виїжджало нагору. А відтак знову в долину, і тоді вже простий шлях у місто. Щоб лиш переїхати гору. Тут ліс був найгустіший, і дорога вузька. Можна було легко зачепити дерево.

Нагло недалечко грянув стріл. Марковський з Павловським зірвалися з місця і захопили кріси в руки, а шофер поневолі здержав авто. Мотор пискливо відсапнув, а ліворуч з-за дерева блимнув вогонь, і коло вуха Марковського пронизливо засвістало.

— Напад! — крикнув Павловський, і не міряючи, стрілив ліворуч.

Кілька стрілів відповіло рівночасно.

— Гони! — крикнув до шофера Марковський, міряючи крісом у мряку.

Шофер натиснув ногою, авто дивовижно підскочило й почало нестримно гнати вперед.

Знову залунали стріли.

— Уважай на „фіртку“! — крикнув до шофера Марковський і обернувся на сидженні, щоб глянути, що діється за автом.

Якісь тіні відірвалися від дерев, і сповиті мрякою, підбігали ближче. Марковський прицілився і стрелив. Тінь захиталася. Марковський піднявся на сидженні, щоб мати кращий приціл і обернувся до шофера та нагло занімів. Стоячи на сидженні, він побачив дріт. Так, металевий дріт, розвішений на висоті голів в авті, між двома старезними дубами, які творили фіртку в долину. Нижче був розтягнений один дріт, а вище інший. А авто гнало вперед.

Щось здушило за горло Марковського. Хотів крикнути, зіскочити з авта, але вже було запізно. В уривку моменту блиснуло Марковському обличчя судді, як говорив йому про крадіж дроту, привиділася його жінка, мешкання. Він крикнув, кидаючи кріс, щось гостре-гаряче в'їлося йому в тіло, залунали зойки і крики, хтось гаком роздер тіло й стало тихо.

Напів здушений при дереві мотор авта димів. Від дерев відділялися тіні і, посвічуючи маленькими вогниками ліхтарок, поволі наближалися до авта.

Комісар поліції, Кремер, глянув уважно на чоловіка, який сидів проти вікна й сягнув до електричного сучка.

— Може, краще, не світить, пане комісарє! — сказав спокійно чоловік.

— А й справді! — погодився комісар. — Але не бійтеся, нас тут і так ніхто не догляне.

Підійшов до вікна, розхилив трохи занавісу й кинув оком на вулицю. Темніло. В протилежних крамницях світилося світло, але на вулицях було темно. Комісар хвилину думав; врешті обернувся до присутнього.

— Це дуже цікаве, що ви говорите, так, дуже цікаве... Але... ваш гурт — це ж майже самі молоді хлопці. Революційна ж робота потребує не тільки юнаків, але й старших, головню проводу старших.

Чоловік оперся вигідно на кріслі й загорнувся плащем, закидаючи ногу на ногу.

— Є старші! — сказав тихо.

— Є? — живо заговорив комісар. — Ну, хто ж це такий? Чому ж я їх не знаю?

— В тому й річ, що й я не знаю, хто це! — відповів спокійно.

— Як це, ви не знаєте? Ви дотепер не змогли довідатися, хто зі старших працює в підпіллі? Вибачте, але ж це з вашого боку великий прогріх, просто занедбання, негідне пашого двір'я до вас. Ви мусите неодмінно довідатися, хто зі старших співпрацює з вашим гуртом, бо в противному випадку ми будемо змушені — —

Чоловік сухо засміявся.

— Знаю цю пісню, пане комісарє! Ви будете змушені мене більше не охороняти, а в слід за тим використаєте всі мої дотеперішні зізнання... Цю пісню, пане комісарє, я знаменито знаю!